

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1932 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner dels om höjning av tullsatserna för margarin och vegetabiliska oljor m. m., dels ock om accis å inom riket tillverkat margarin m. m.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 165 i första kammaren av herr *Trygger* m. fl. och nr 223 i andra kammaren av herr *Lindman* m. fl., har hemställts, »att riksdagen ville besluta, att gällande tulltaxa från och med den dag Kungl. Maj:t bestämmer måtte i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Statistiskt nr		Tull för 100 kg. kr.	Redovisningsgrund	Tulltaxe-nummer
259	Stearin T Vegetabiliska, feta oljor samt växtfett och andra vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer: ----- andra slag, härunder inbegripna härdade vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer:	14: —	kg. kr.	110
262	på glas- eller lerkärl E på andra kärl:	5: —	kg. kr.	112
263	oliv- eller bomolja samt sesamolja	7: —	kg. kr.	113
264	jordnöt- eller arachidolja			
265	bomullsfrö- eller cottonolja			
266	majsolja			
267	sojaolja			
268	ricinolja samt andra flytande oljor, ej särskilt nämnda			
269	palmolja			
	kokosolja och palmkärnolja:			
270	renade (till födoämne)			
271	andra			
272	härdat vegetabiliskt fett			
273	vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer			

Statistiskt nr			Tull för 100 kg. kr.	Redovisningsgrund	Tulltaxe-nummer
274	Smör, konstgjort (margarin)	T	20: —	kg. kr.	114
598	Såpa.....	T; turkrödo	8: —	kg. kr.	266
599	Ljus	E	17: —	kg. kr.	267

I samband med nämnda motioner har utskottet till behandling förehafvt följande till utskottet hänvisade tvenne motioner, nämligen:

motionen nr 243 i första kammaren av herr *Per Gustafsson*, däri hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att å margarin, som tillverkas inom riket, skall från dag, som Konungen bestämmer, sättas en accis av 50 öre per kilogram samt att tullsatsen å importerat margarin höjes med samma belopp»; samt

motionen nr 231 i andra kammaren av herr *Hollertz m. fl.*, i vilken hemställt, »att riksdagen för sin del ville besluta att åsätta det inom landet förbrukade margarinet en accis av 10 öre per kilogram».

Utskottet.

Enligt förslag i de likalydande motionerna nr 165 i första kammaren och nr 223 i andra kammaren skulle tullen å margarin höjas från 15 till 20 kronor för 100 kilogram (taxenr 114, stat. nr 274) samt ett antal hittills tullfria vegetabiliska fettarter och oljor (taxenr 113, stat. nr 263—273), som utgöra råvaror framför allt för margarintillverkning samt såp- och ljusfabrikation, åsättas en tull av 7 kronor för 100 kilogram eller samma tull som enligt gällande tulltaxa utgår vid införsel av åtskilliga andra vegetabiliska fettämnen såsom t. ex. linolja, rå, samt rov- och rapsolja, även blåsta (taxenr 111, stat. nr 260, 261). Därjämte skulle enligt motionärernas förslag tullen å följande varuslag höjas, nämligen å såpa och turkrödo från 5 till 8 kronor (taxenr 266, stat. nr 598), å stearin från 9 till 14 kronor (taxenr 110, stat. nr 259) samt å ljus från 12 till 17 kronor (taxenr 267, stat. nr 599), allt för 100 kilogram.

Motionen nr 243 i första kammaren avser införande av accis å inom riket tillverkat margarin till ett belopp av 50 öre för kilogram samt höjning av tullen å margarin med samma belopp. Motionen nr 231 i andra kammaren åter avser, att inom landet förbrukat margarin skall åsättas en accis av 10 öre för kilogram.

Förslag vid 1931 års riksdag om tull å vegetabiliska oljor m. m.

Jämväl vid 1931 års riksdag framställdes förslag om tull å vegetabiliska, feta oljor samt växtfett och andra vegetabiliska fettämnen. Vid nämnda riksdag hemställdes nämligen i två likalydande motioner, nr 112 i första kammaren och nr 171 i andra kammaren, att riksdagen måtte be-

sluta, att för tiden intill dess riksdagen, på grundval av 1928 års tullkommittés blivande betänkande, komme att fatta definitivt beslut rörande ifrågavarande industris tullskydd, tull skulle utgå å till taxenummer 112 och 113 hänförliga varor med 7 kronor för 100 kilogram.

1931 års bevillningsutskott erinrade i sitt i anledning av motionerna avgivna betänkande (nr 31), att från enskilda intressenters sida framställningar om enahanda tullskydd för tillverkningen av vissa vegetabiliska oljor ingivits såväl till 1928 års tullkommitté som till Kungl. Maj:t. I anslutning därtill återgav utskottet ett av kommerskollegium och generaltullstyrelsen gemensamt den 16 mars 1931 i ämnet avgivet utlåtande, vilket utmynnade i en hemställan att den till Kungl. Maj:t ingivna framställningen icke måtte föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att handlingarna i ärendet överlämnades till 1928 års tullkommitté. — För egen del anförde utskottet följande. På sätt framginge av ämbetsverkens utlåtande vore frågan om beredande av tullskydd för den inhemska tillverkningen av vegetabiliska oljor av tämligen invecklad natur. Frågan syntes uppenbarligen icke böra företagas till avgörande annat än i samband med en omprövning av tullskyddet för margarin- och tvättmedelsindustrierna. Då erforderlig utredning därför icke föreläge, hade utskottet, med hänvisning till att frågan redan förelagts 1928 års tullkommitté, ansett sig böra avstyrka bifall till motionerna. Utskottets i överensstämmelse därmed avfattade hemställan bifölls av båda kammarna. De omförmälda handlingarna hava sedermera av Kungl. Maj:t överlämnats till 1928 års tullkommitté för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det åt kommittén lämnade uppdraget.

För innebörden av yrkandena i de nu föreliggande motionerna har utskottet i det föregående redogjort.

Uti de likalydande motionerna nr 165 i första kammaren och nr 223 i andra kammaren rörande tull å margarin och vegetabiliska, feta oljor har bland annat framhållits följande.

Inom jordbruksnäringen vore jämväl den animaliska produktionen och främst smörhanteringen under nuvarande konjunkturförhållanden i behov av stöd. Såsom en åtgärd till förbättring av den inhemska smörproduktionens konkurrenskraft borde tullen å margarin höjas samt tullbeläggning av dess råämnen genomföras. Fortbeståndet av den inhemska industrien för framställning av vegetabiliska oljor m. m. skulle därigenom tryggas, i det att tillverkningen kunde fortsätta vid Nya margarinaktiebolaget Sveas oljefabrik i Kalmar samt ånyo upptagas vid Reymersholms gamla industriaktiebolags fabrik i Karlshamn, som sedan förra året legat nere. Ett återupptagande av driften i sådan skala, att landets behov ungefärligen tillgodosåges, skulle innebära att 500 å 1,000 arbetare bereddes sysselsättning. I omfattning skulle oljeindustrien därmed kunna mäta sig med margarinindustrien. Lika viktig som arbetslöshetssynpunkten vore frågan om oljetillverkningens betydelse för handelsbalansen och återställandet av jämvikten däri. Än vidare finge ej vid ständpunktstagandet

De föreliggande motionerna.

den svenska självförsörjningens intressen underskattas eller förbises. Genom att de tropiska växtämnen, som nu pressades eller extraherades vid oljefabrikerna för margarintillverkning, i nödfall kunde ersättas av senapsfrön eller andra inhemska växtämnena, innebure ett uppehållande av oljefabrikerna en garanti för ett någorlunda tillgodoseende av landets fettvarubehov i händelse av en avstängning eller någon annan oförutsedd isolering.

För jordbrukets vidkommande skulle med hänsyn till oljefabrikeras fodermedelstillverkning inga olägenheter följa av införandet utav de föreslagna tullsatserna. Eftersom ingen ändring ifrågasattes beträffande den tullfrihet, som de skilda fodermedelsslagen hittills åtnjutit, komme fortfarande fri konkurrens att upprätthållas och någon fördyring vore sålunda icke tänkbar. Tvärtom borde i vissa fall fördelar stå att vinna för det svenska jordbruket genom en i stor omfattning bedriven inhemsk produktion med olika vegetabiliska foderkakor, helst som den hittillsvarande produktionen därav företrätt erkänt goda kvaliteter. Från nationell näringssynpunkt måste det i vart fall endast hälsas med tillfredsställelse, om Sverige på kraftfoderområdet i största möjliga utsträckning kunde tillgodose en större del av det egna behovet.

Såsom en konsekvens av den föreslagna tullen å vegetabiliska oljor och andra dylika fettämnen hade förslag framställts om höjning av tullsatserna för ljus och stearin samt såpa och turkrödlolja.

Beträffande den i nämnda motioner i övrigt anförda motiveringen ävensom i fråga om de skäl, som i motionerna nr 243 i första och nr 231 i andra kammaren anförts till stöd för de däri framställda förslagen om accis å margarin, får utskottet hänvisa till motionerna.

*Utredning i
anledning av
motionerna
I: 165 och
II: 223.*

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit ett av kommerskollegium, generaltullstyrelsen och lantbruksstyrelsen gemensamt avgivet utlåtande i anledning av de likalydande motionerna nr 165 i första kammaren och nr 223 i andra kammaren jämte vid utlåtandet fogade, till kommerskollegium inkomna yttranden i ämnet från Sveriges kemiska industrikontor och Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag samt från följande tillverkare av margarin eller vegetabiliska oljor, nämligen ett gemensamt yttrande från aktiebolaget Pellerins margarinfabrik, aktiebolaget O. Mustad & Son, margarinaktiebolaget Zenith, aktiebolaget Arboga margarinfabrik och aktiebolaget Agra margarinfabrik samt särskilda yttranden från verkställande direktören för Nya margarinaktiebolaget Svea, Ragnar L. Jeansson, Reymersholms gamla industriaktiebolag och Kooperativa förbundet, förening u. p. a.

Ämbetsverkens utlåtande fogas i avtryck såsom bilaga till detta betänkande, till vilken utskottet tillåter sig hänvisa.

*Utskottets
yttrande.*

Vid prövning av den föreliggande frågan om tullbeläggning av vegetabiliska oljor och andra dylika fettämnen, vilken fråga nu föreligger i mera utrett skick än då riksdagen i fjol hade att taga ställning till den-

samma, har utskottet funnit sig kunna ansluta sig till de synpunkter, ämbetsverken anlagt i sitt till utskottet avgivna utlåtande i ämnet. De fördelar, som enligt vad utredningen giver vid handen en dylik tullbeläggning skulle medföra såväl genom tillskapande av arbetstillfällen som med hänsyn till handelsbalansen, hava för utskottet framstått såsom synnerligen eftersträfvansvärda särskilt under nuvarande ekonomiska och handelspolitiska förhållanden.

Då tullbeläggningen av margarinfabrikernas ifrågavarande råvaror skulle kompenseras genom en förhöjd tull å margarin och prisskillnaden i detaljhandeln mellan margarin och natursmör, vilken prisskillnad torde vara av betydelse för konsumtionens inriktning med avseende å dessa varor, icke lärer nämnvärt förändras genom dessa tullåtgärder, torde ur denna industris synpunkt någon erinran mot tullbeläggningen icke kunna med fog framställas. I det av ämbetsverken åberopade yttrandet hava också de i Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag sammanslutna stora företagen — utom Nya margarinaktiebolaget Svea, vilket såsom tillverkare jämväl av vegetabiliska oljor intager en särställning — deklarerat en i stort sett neutral inställning till frågan. Av vad sålunda anförts beträffande margarinindustrien torde jämväl framgå, att den föreslagna tullen å margarin och ifrågavarande råvaror för framställandet därav icke lärer kunna nämnvärt förbättra den animaliska jordbruksproduktionens ställning, ehuru det dock måste erkännas, att åtgärderna äro ägnade att, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, i någon mån utjämna det övertag över smörproduktionen som margarinindustrien nu har.

Enligt ämbetsverkens förslag skulle någon utjämning tullförhöjning icke erfordras å stearin och ljus, medan däremot en dylik skulle ävåbringas beträffande tvål och såpa. Vid bifall till ämbetsverkens förslag skulle sålunda de industrier, som bedriva tillverkningar av dessa slag av varor, få sina intressen i den föreliggande frågan i möjligaste mån tillgodosedda.

De skäl, som av ämbetsverken anförts till stöd för den av dem förordade lösningen av frågan om tullbeläggning av vegetabiliska oljor och andra dylika fettämnen samt av de i anslutning därtill uppkomna spörsmålen om jämkningar i tullbeskattningen beträffande av dylika fettämnen framställda eller eljest närbesläktade varuslag, hava synts utskottet övertygande. Till följd härav och då de tillfälliga tullhöjningar, utskottet sålunda funnit sig böra tillstyrka, lämpligen torde, försåvitt intet oförutsett inträffar, få bliva gällande till den 30 juni 1935, upptager utskottet i sin hemställan här nedan ämbetsverkens förslag med en dylik begränsad giltighet av bestämmelserna.

De i motionerna nr 243 i första kammaren och nr 231 i andra kammaren framställda förslagen om accis å margarin har utskottet däremot icke ansett sig kunna tillstyrka.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I:165 av herr Trygger m. fl. och II:223 av herr Lindman m. fl.,

a) besluta, såsom tillägg till den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan, att varor av nedannämnda slag, vilka införas från utlandet, skola efter nedan angivna grunder beläggas med tull, vilken beträffande varor, som enligt tulltaxan äro underkastade tull, skall utgå såsom tillägg till denna:

Tulltaxe- nr	Stat. nr		Tilläggstull för 100 kg kronor	Tull för 100 kg kronor
		Animaliska oljor samt annat djurfett, även härdade, ej hänförliga till annat nummer:		
ur 108	255	härdat animaliskt fett..... N <i>Anm.</i> För härdat animaliskt fett, som är avsett uteslutande för till- verkning av stearin, skall tull icke utgå.	—	7:—
		Vegetabiliska, feta oljor samt växtfett och andra vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer:		
		— — — — — andra slag, härunder inbegripna härdade vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer:		
112	262	på glas- eller lerkärl E	2:—	—
113	263—273	på andra kärl N <i>Anm.</i> För till nr 113 (statis- tiskt nr 263—273) hänförliga vegetabiliska fettämnen, som äro avsedda uteslutande för tillverkning av stearin, skall tull icke utgå.	—	7:—
114	{ 274	Smör, konstgjort (margarin) T	5:—	—
	{ 275—276	Konstister T <i>Anm.</i> Konstister, som är avsett uteslu- tande för tillverkning av margarin, margarinost, konstgrädde eller konst- mjölk, drager en tull av 7 kronor för 100 kg.	—	—
		Tvål; ävensom tvålsurrogat:		
		— — — — —		
265	597	andra slag T/E	3:—	—
ur 266	ur 598	Såpa T	3:—	—

b) förklara, att nämnda tillägg till tulltaxan skall gälla från dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, till och med den 30 juni 1935; samt

2) att motionerna I:243 av herr Per Gustafsson och II:231 av herr Hollertz m. fl., om accis å inom riket tillverkat margarin m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1932.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande:

vid beslut angående punkten 1):

herrar Nilsson i Kristianstad, Bärge, Örne, Bergman*, Wohlin, Åström, Jönsson i Boa, Lövgren i Nyborg*, Olsson i Ramsta, Björklund, Olsson i Golvvasta, Lithander, Olsson i Gävle, Nilsson i Hörby, Forssberg, Andersson i Boda, Ehrnberg*, Sjö Dahl, Ericson i Boxholm och Anderson i Storegården.

vid beslut angående punkten 2):

herrar Nilsson i Kristianstad, Bärge, Wohlin, Åström, Jönsson i Boa, Lövgren i Nyborg*, Olsson i Ramsta, Björklund, Olsson i Golvvasta, Olsson i Gävle, Nilsson i Hörby, Forssberg, Andersson i Boda, Östergren, Larsson i Örbyhus, Ehrnberg*, Sjö Dahl, Ericson i Boxholm, Anderson i Storegården och Johansson i Krogstorp.

*: Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

vid punkten 1):

1) av herrar *Bärg, Örne, Bergman, Åström, Lövgren* i Nyborg, *Olsson* i Ramsta, *Björklund, Olsson* i Gävle, *Sjödahl* och *Ericson* i Boxholm, vilka anfört:

»Den utredning i frågan om tullbeläggning av vegetabiliska, feta oljor samt växtfett m. m., som ämbetsverken genom sitt till utskottet avgivna utlåtande förebragt, är enligt vår uppfattning icke så fullständig, som önskvärt hade varit med hänsyn till frågans betydelse särskilt ur ekonomisk och handelspolitisk synpunkt. Med avseende å storleken av det föreslagna tullskyddet, 7 kronor för 100 kilogram, saknas sålunda kontrollerade produktionskostnads kalkyler eller annan utredning till bestyrkande av, att just detta tullskydd skulle erfordras. Visserligen äro åtskilliga vegetabiliska fettämnen såsom linolja, rå, samt rov- och rapsolja, även blåsta (taxenr 111, stat. nr 260, 261), enligt gällande tulltaxa åsatta en tull av 7 kronor för 100 kilogram, men detta förhållande lärer, helst som tullen å dessa varor allmänt anses vara tämligen hög, icke rimligen kunna anses utgöra skäl för att nu införa samma tull å de oljor och fettämnen, varom i de föreliggande motionerna är fråga. — Det har i ärendet framhållits, att oljeindustrien i ett nordeuropeiskt land, som under längre tid levererat dylika oljor till Sverige, systematiskt sålt oljorna till sina svenska avnämare för priser vida under de noteringar, den samtidigt under skydd av tull i eget land upprätthållit på sin hemmamarknad; och enligt ämbetsverkens uppfattning syntes ostridigt, att det vore ett pristryck av denna dumpingartade karaktär, som framtvingat Karlshamns-fabrikens nedläggning. Enligt de uppgifter, som kommit utskottet tillhanda, torde utgångspunkten för dessa uttalanden icke vara fullt hållbar åtminstone i ett avseende, nämligen i fråga om tullförhållandena, i det att tullrestitution i det åsyftade landet beviljas för kokosolja eller den i förevarande sammanhang viktigaste produkten ävensom för bomullsfröolja, i den mån dessa slag av oljor komma till användning inom margarinindustrien.

I anslutning härtill vilja vi framhålla, att Kooperativa förbundet i sitt till kommerskollegium avgivna yttrande i ärendet avstyrkt bifall till motionerna, under anförande bland annat att det såväl för de stora konsumentintressena i landet som för jordbruket skulle vara synnerligen skadligt, om den internationella fettvaru- och margarintrusten genom förhastade eller illa avvägda åtgärder skulle beredas en förstärkt ställning i vårt land. I ett år 1931 avgivet yttrande i samma fråga hade Kooperativa förbundet — med hänsyn till önskvärdheten av att en från trusten fristående oljeindustri kunde bibehållas om ej inom så dock

utom landet — i sin egenskap av margarinfabrikant till och med förklarat sig icke hava något att erinra mot margarintullens avskaffande. Härtill har förbundet nu framhållit såsom ödesdigert, om ett bifall till kravet på införande av oljetullar också skulle innefatta ett beviljande av kravet på höjd margarintull.

Då frågan om beredande av tullskydd för den inhemska tillverkningen av vegetabiliska, feta oljor tydligen är av tämligen invecklad natur och konsekvenserna i olika hänseenden av den nu föreslagna lösningen av frågan i varje fall icke kunna för närvarande fullt överblickas, hava vi, med beaktande jämväl av de synpunkter, som framlagts i den vid ämbetsverkens utlåtande fogade reservationen (sid. 16), ansett skäl intaga samma ståndpunkt till frågan som 1931 års bevillningsutskott och riksdag och sålunda, med hänvisning till att densamma redan förelagts 1928 års tullkommitté, avstyrka bifall till motionerna.

Vi hava alltså funnit, att utskottet bort hemställa,

att de likalydande motionerna I:165 av herr Trygger m. fl. och II:223 av herr Lindman m. fl., om höjning av tullsatserna för margarin och vegetabiliska oljor m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

vid punkten 2):

2) av herrar Nilsson i Kristianstad, Wohlin, Jönsson i Boa, Olsson i Golvvasta, Nilsson i Hörby, Forssberg, Ehrnberg, Anderson i Storegården och Johansson i Krogstorp, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I:243 av herr Per Gustafsson och II:231 av herr Hollertz m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande möjligheten och lämpligheten av att genom särskild beskattning av margarin-industrien i form av accis å denna industris produkter minska den nuvarande ej minst för det mindre jordbruket menliga spännvidden mellan priset å natursmör och priset å margarin, allt i syfte att främja natursmörets avsättning på den inhemska marknaden; samt

3) av herr Andersson i Boda.

Bilaga.

Kommerskollegium, Generaltullstyrelsen
och *Lantbruksstyrelsen*, ang. höjning
av tullsatserna för margarin och vege-
tabiliska oljor m. m.

Stockholm den 14 april 1932.

Till riksdagens bevillningsutskott.

Genom remiss den 4 mars 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium, generaltullstyrelsen och lantbruksstyrelsen att gemensamt avgiva och till riksdagens bevillningsutskott överlämna utlåtande i anledning av de likalydande motionerna nr 165 i första kammaren av herr Trygger m. fl. samt nr 223 i andra kammaren av herr Lindman m. fl., om höjning av tullsatserna för margarin och vegetabiliska oljor m. m.

Kommerskollegium har införskaffat yttranden i ärendet från Sveriges kemiska industrikontor och Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag. Därjämte har kollegium mottagit yttranden i ämnet från följande tillverkare av margarin eller vegetabiliska oljor, nämligen ett gemensamt yttrande från aktiebolaget Pellerins margarinfabrik, aktiebolaget O. Mustad & Son, margarinaktiebolaget Zenith, aktiebolaget Arboga margarinfabrik och aktiebolaget Agra margarinfabrik samt särskilda yttranden från verkställande direktören för Nya margarinaktiebolaget Svea, Ragnar L. Jeansson, Reymersholms gamla industriaktiebolag och Kooperativa förbundet, förening u. p. a. Samtliga dessa yttranden¹ överlämnas härjämte.

Ämbetsverken få för egen del anföra följande.

I de remitterade motionerna anges som huvudsyfte att genom höjd tull å margarin och tullbeläggning av dess råämnen förbättra den inhemska smörproduktionens konkurrenskraft. Tullhöjningen å margarinråvaror m. m. skulle samtidigt, enligt motionärernas förhoppning, skapa förutsättning för inhemsk tillverkning av vissa vegetabiliska oljor, som f. n. äro tullfria, och vilkas framställning inom landet på grund härav visat sig icke vara ekonomiskt lönande. Såsom en konsekvens av de föreslagna nya oljetullarna räknas med höjda tullar å vissa andra fettprodukter, nämligen stearin och ljus samt såpa och turkrödljor.

Från jordbrukets synpunkt se motionärerna i en justering uppåt av margarintullsatsen ett medel att förminska den enligt deras mening förödande konkurrens, som nu råder mellan margarin och natursmör. De anse ofrånkomligt, att bondebefolkningens intressen givas ett försteg vid avvägningen mellan nämnda varor.

Vidkommande margarinindustrien, som i första hand skulle få sitt tullskydd höjt, nämligen med 5 kronor för 100 kilogram, hava de i Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag sammanslutna stora företagen — utom Nya margarinaktiebolaget Svea, vilket såsom innehavare av en oljefabrik

¹ Här ej avtryckta.

intager en särställning — avgivit ett gemensamt yttrande, vari de deklarerat en i stort sett neutral inställning till frågan. Man torde vara berättigad att tolka deras hållning så, att de icke särskilt eftersträva ökad tull å margarin eller dess råvaror, men å andra sidan icke befara någon större olägenhet därav. Importen av utländskt margarin är i allt fall med nu gällande tullskydd obetydlig (cirka 3 procent av Sveriges konsumtion). Då tullhöjningen är direkt beräknad såsom kompensation för en ny tull å margarinråvarorna och stannar vid 5 öre för kilogram, torde det enligt ämbetsverkens mening icke vara anledning förvänta mera vittgående förändringar i margarinindustriens läge vid bifall till motionerna.

Från näringspolitisk synpunkt får tyngdpunkten i förslaget väl anses vara tullbeläggningen av ett antal hittills tullfria vegetabiliska fettarter och oljor, som utgöra råvaror framför allt för margarintillverkning samt såp- och ljusfabrikation. Dessa fettämnen, av vilka de viktigaste äro kokosolja, jordnötsolja och sojaolja, skulle åsättas en tull av 7 kronor för 100 kilogram. Tullskyddet ifråga beräknas ekonomiskt möjliggöra inhemsk framställning av dessa oljor jämte motsvarande mängder fodermedel ur press- eller extraktionsåterstoden. Härigenom skulle fabrikationen vid Sveas oljefabrik i Kalmar kunna fortsätta och driften vid oljefabriken i Karlshamn återupptagas i full utsträckning, enligt vad av vederbörande fabriksledningar i ovan åberopade yttranden försäkrats.

Åtskilliga vägande skäl torde kunna anföras för en sådan ändring av tullbeskattningen, att sagda inhemska oljeindustri lämnas behöfligt stöd gentemot den utländska konkurrensen. I flera främmande länder bedrivs tillverkning av vegetabiliska fettämnen ur importerade tropiska eller subtropiska råvaror i en omfattning, som med åren tagit utomordentligt stora dimensioner och förskaffat vissa företagaregrupper en förhärskande ställning på detta område. Den framställning av förhållandena på den internationella fettvarumarknaden, som motionärerna lämnat, kan i sina allmänna drag av ämbetsverken vitsordas. Ämbetsverken hava under förevärande utredning haft tillgång till kontrollerade prisuppgifter, vilka visa, att oljeindustrien i ett nordeuropeiskt land, som under längre tid levererat betydande kvantiteter dylika oljor till Sverige, systematiskt sålt oljorna till sina svenska avnämare för priser vida under de noteringar, den samtidigt under skydd av tull i eget land upprätthållit på sin hemmamarknad. Att det är ett pristryck av denna dumpingartade karaktär, som framtvingat Karlshamns-fabrikens nedläggning, synes ämbetsverken ostridigt, och att pristrycket är mycket hårt torde framgå av den omständigheten, att man icke ens vid direkt kombination mellan oljetillverkning och margarinframställning — såsom vid Svea i Kalmar — lyckas få fram tillräckligt billig olja.

Under nu rådande ekonomiska kris framträda med stor skärpa olägenheterna av att vårt lands oljeproducenter synbarligen förlorat i denna dragkamp. Frånsett den ogynnsamma inverkan industriens upphörande har på arbetstillgången i de orter, där företagen höra hemma, vilja ämbetsverken särskilt framhålla en inhemska oljeindustris betydelse i handelsbalansen.

Av Sveas och Karlshamns fabriksledningar var för sig utförda, här bilagda beräkningar¹ över skillnaden mellan å ena sidan att ur importerade råvaror inom landet tillverka de kvantiteter fettämnen av olika slag, som

¹ Här ej avtryckta

åtgå för tillverkning av Sveriges årliga produktion av margarin och såpa, och å andra sidan att direkt importera de färdiga oljorna jämte motsvarande mängder fodermedel, visa, att det förra alternativet från handelsbalansens synpunkt är enligt Sveas beräkningar omkring 9.4 och enligt Karlshamns omkring 8.8 miljoner kronor fördelaktigare. — Kemiska industrikontoret anser sig icke kunna räkna med mer än att hälften av den svenska konsumtionen av vegetabiliska fettämnen skulle komma att täckas av inhemsk tillverkning. Utgår man härifrån, erhålles en vinst i handelsbalansen av omkring 4.4 miljoner kronor, varjämte statsverket i så fall kunde påräkna en ökad tullinkomst av omkring 2 miljoner för de importerade oljorna.

Enligt vad kommerskollegium erfarit, finns det anledning antaga, att effekten av en tullbeläggning av de vegetabiliska oljorna närmast skulle visa sig däri, att huvudparten av kokos- och sojaolja bleve tillverkad inom landet, under det att det mesta av den för margarinindustrien avsedda jordnötsoljan, åtminstone till en början, fortfarande komme att importeras. På grund härav skulle framkomma en vinst i handelsbalansen av omkring 6.5 miljoner kronor och en ökad tullintäkt av omkring 1 miljon kronor.

Sannolikt komme väl resultatet att ligga någonstades emellan kemiska industrikontorets beräkning och det sistnämnda antagandet. Man torde därför vara berättigad att ställa i utsikt en vinst i handelsbalansen av 4—6 miljoner kronor och ökade tullintäkter av 1—2 miljoner kronor genom stödtullar åt oljeindustrien.

I allt fall torde av det sagda framgå, att det här rör sig om belopp, som enligt ämbetsverkens åsikt i nuvarande läge måste tillmätas alldeles särskild betydelse ur det allmännas synpunkt, icke minst därför, att samtidigt utsikt vinnes att undgå vissa direkta utgifter för bekämpande av en eljest synbarligen oundviklig ökning av arbetslösheten. Därtill kommer åtgärdens inflytande på skatteunderlaget i berörda industriföretags hemorter m. fl. indirekta fördelar.

Såsom en följd av ifrågavarande oljors tullbeläggning hava motionärerna räknat med en justering av tullskyddet för vissa inledningsvis omnämnda industrier, som i sin produktion använda dylika oljor som utgångsmaterial.

Vad först angår stearin- och ljusstillverkningen anföres industriens förbrukning av palmolja såsom motiv för proportionsvis förhöjda tullar å stearin och ljus. Emellertid användes i fabrikationen även tullfria råvaror (t. ex. benfett och talg) i sådan utsträckning, att det synes vara önskvärt, om en tullförhöjning å produkterna i förevarande sammanhang kunde undvikas. Detta skulle möjligen kunna ske genom att bibehålla tullfriheten för palmolja, men å andra sidan skulle en sådan åtgärd otvivelaktigt föranleda komplikationer i avseende särskilt å tvålindustrien, vars fettbehov i viss utsträckning täckes med sagda olja. På grund härav torde palmoljan böra följa de andra oljorna vid en eventuell tullbeläggning. För att icke rubba stearinfabrikationens tullskydd synes därvid den utvägen stå öppen att genom en anmärkning till tulltaxenummer 113 (stat. nr 263—273) föreskriva, att tull icke skall utgå för sådana till sagda nummer hänförliga vegetabiliska fettämnen, som äro avsedda uteslutande för tillverkning av stearin. Under sistnämnda förutsättning erfordras ej någon utjämnande tullförhöjning å stearin och ljus.

Beträffande såpa torde gälla, att dess tullskydd är att betrakta som ett

rent marknadsskydd mot möjligheten av konkurrens från oljeproducenter i grannländerna. För prisbildningen å såpa torde oljepriset spela en övervägande roll, och vid tullbeläggning av oljorna torde det följaktligen vara berättigat att i motsvarande grad höja såptullen. Då i såpa oljan torde ingå med 38—40 procent, synes en höjning av tullsatsen med 3 kronor, från 5 till 8 kronor för 100 kilogram, icke vara överdriven. Den olja, det här gäller, är framför allt sojaoljan.

I tulltaxan är s. k. turkrödolja hänförd till samma rubrik som såpa. Turkrodoljan är en oljeartad vätska, som plägar bestå av recinoljesyrat natron eller natriumsulfocinat och mest användes till preparering av bomullsvävnader för färgning eller tryckning med alizarinfärger. Det synes lämpligt, att, om en ändring göres ifråga om såptullen, låta turkrödoljans samband med såpan i tullbeskattningshänseende upphöra. utan att nu gällande tullsats av 5 kronor för 100 kilogram höjes.

På de grunder, kemiska industrikontoret anfört, torde tullen å »tvål, andra slag», tulltaxenummer 265, (stat. nr 597), omfattande tvättvål och andra tvålsorter av billigaste slag, skäligen böra höjas med samma belopp som tullen å såpa, eller med 3 kronor för 100 kilogram, så att nuvarande, i och för sig knappa tullskydd (10 kronor för 100 kilogram) till sin effekt icke rubbas.

Höjd tullsats har av motionärerna icke föreslagits för de rena, såsom direkta födoämnen använda oljor, som införas å glas- eller lerkärl (tulltaxenummer 112, stat. nr 262). Importen består huvudsakligen av raffinerad olivolja för finare matlagning. Till undvikande av missbruk torde tullen å oljor, som inkomma i glas eller lerkärl, böra höjas i nivå med tullen för oljor på andra kärl. En sådan höjning synes så mycket mindre möta betänklighet, som importen torde få anses vara av umbärlig karaktär, och beskattningsåtgärden därför vore i viss överensstämmelse med de genom beslut vid årets riksdag (riksdagens skrivelse nr 16, 1932) införda tilläggen till gällande tulltaxa. Överväganden av handelspolitisk natur synas jämväl numera icke behöva hindra en dylik åtgärd.

Vissa av de inom margarinindustrien och närstående industrier använda fetterna införas i sådan isterliknande konsistens, att de med nu gällande bestämmelser bliva hänförliga till konstister (tulltaxenummer 114; stat. nr 275—276). För att icke dessa fetter skola beläggas med den för konstister utgående tullen av 15 kronor för 100 kilogram har i en anmärkning till tulltaxenummer 114 föreskrivits, att tull icke skall utgå för konstister, som är avsett uteslutande för tillverkning av margarin, margarinost, konstgrädde eller konstmjolk. Dylikt konstister, som företer en hög grad av bearbetning, bör givetvis icke i tullhänseende ställas förmånligare än råfetterna. I anmärkningen till tulltaxenummer 114 avsett konstister bör sålunda upptagas med samma tull, varmed de vegetabiliska fettämnen eventuellt komma att beläggas.

Vad beträffar den föreslagna tullförhöjningens inverkan till den animaliska jordbruksproduktionens förbättrande, vill lantbruksstyrelsen för sin del uttala, att styrelsen, som till alla delar kan vitsorda motionärernas uppfattning rörande den svenska, för hela jordbrukets ekonomi så betydelsefulla smörproduktionens nuvarande mycket betryckta läge, utan att överskatta verkningarna i förevarande hänseende av en något ökad tullbelastning å margarinindustrien, likväl finner den föreslagna åtgärden vara ägnad att i någon mån utjämna det övertag över smörproduktionen.

margarinindustrien nu har, bland annat i sitt lägre produktionspris samt sin koncentrerade organisation av tillverkning och försäljning. Om på grund av införandet av här ifrågavarande tullar bearbetning inom landet av vegetabiliska oljeråvaror komme att försiggå i väsentligt större omfattning än eljest, och följaktligen den inhemska tillverkningen av foderkakor komme att ökas, anser lantbruksstyrelsen, att detta ur jordbrukets synpunkt måste betraktas som en fördel. Därigenom vunnas nämligen ett i viss mån förstärkt skydd mot uppdrivna priser å utländska fodermedel, något som vore av icke ringa vikt, då det svenska jordbruket under överskådlig framtid icke lärer kunna bliva helt oberoende av fodermedelsimport.

Ur den synpunkt, som generaltullstyrelsen har att i första hand anlägga på förevarande frågor, nämligen den rent tulltekniska, synas, för den händelse motionärernas huvudsyften skulle vinna bifall, vissa ytterligare bestämmelser i tullhänseende böra genomföras.

Det av motionärerna avgivna förslaget till ändrade tulltaxebestämmelser innebär, att härdat vegetabiliskt fett skulle tullbeläggas, under det att härdat animaliskt fett fortfarande skulle vara tullfritt. Emellertid erbjuder det även efter grundlig laboratorieundersökning stora svårigheter att fastställa ett härdat fetts ursprung, och dessa svårigheter äro nästan oöverkomliga, då fråga är om blandningar av animaliska och vegetabiliska fettämnen. På grund härav och då utvägen att genom intyg låta styrka en fettvaras beskaffenhet icke synes framkomlig, torde det vara nödvändigt att belägga härdat animaliskt fett med samma tull som det härdade vegetabiliska fettet. En dylik tullbeläggning står även så tillvida i överensstämmelse med motionernas syfte, som den största artikeln bland de härdade animaliska fetterna, härdad valolja, är en viktig beståndsdel i vissa slag av margarin, speciellt bagerimargarin. Då härdade animaliska fetter torde finna någon användning även för stearintillverkning, bör i överensstämmelse med vad ovan föreslagits för vegetabiliska fettämnen i en anmärkning införas föreskrift om tullfrihet för sådant härdat animaliskt fett, som är avsett uteslutande för tillverkning av stearin.

Med hänsyn till de ovissa förhållanden, som den världsekonomiska krisen framkallat, vilja ämbetsverken, då de i huvudsak tillstyrka de remitterade motionerna, likväl framhålla, att de icke funnit sig kunna tillråda den mera definitiva omläggning av tullagstiftningen, som ett införande i tulltaxan av här ifrågavarande nya bestämmelser skulle innebära. En förnyad prövning av hithörande omständigheter efter viss tids förlopp — förslagsvis högst tre år — lärer tvärtom vara synnerligen önskelig, och ämbetsverken föreslå därför, att tullhöjningarna i likhet med vad som skett i fråga om de genom förordningen den 31 januari 1932 (nr 15) införda tullarna givas formen av ett tillägg till gällande tulltaxa.

I överensstämmelse med vad ovan anförts torde tilläggsbestämmelserna böra upptaga följande tilläggstullar och nya tullar:

Tulltaxe- nr	Stat. nr		Tilläggstull för 100 kg. kronor	Tull för 100 kg. kronor
		Animaliska oljor samt annat djurfett, även härdade, ej hänförliga till annat nummer:		
ur 108	255	härdat animaliskt fett N <i>Anm.</i> För härdat animaliskt fett, som är avsett uteslutande för till- verkning av stearin, skall tull icke utgå.	—	7:—
		Vegetabiliska, feta oljor samt växtfett och andra vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer:		
		----- andra slag, härunder inbegripna här- dade vegetabiliska fettämnen, ej hänförliga till annat nummer:		
112	262	på glas- eller lerkärl E	2:—	—
113	263—273	på andra kärl N <i>Anm.</i> För till nr 113 (statistiskt nr 263—273) hänförliga vegetabiliska fettämnen, som äro avsedda uteslutande för tillverkning av stearin, skall tull icke utgå.	—	7:—
114	274 275—276	Smör, konstgjort (margarin)..... T Konstister T <i>Anm.</i> Konstister, som är avsett ute- slutande för tillverkning av margarin, margarinost, konstgrädde eller konst- mjölk, drager en tull av 7 kronor för 100 kg.	5:— —	— —
		Tvål; ävensom tvålsurrogat:		
265	597	andra slag T/E	3:—	—
ur 266	ur 598	Såpa T	3:—	—

Utdrag av protokoll, hållet vid ämbetsverkens sammanträde för ärendets behandling, utvisande av kommerserådet Matz anförd skiljaktig mening, bifogas.

För Kommerskollegium:

K. A. Fryxell.
Ragnar Sohlman.
Siegfrid Matz.

För Generaltullstyrelsen:

E. Beyer.
Ivar Olson.
Edv. Sandquist.

För Lantbruksstyrelsen:

Erik Insulander.
Elis Bjurstedt.
Georg von Zweigbergk.

G. Holmberger.

Utdrag av protokoll, hållet vid gemensamt sammanträde den 14 april 1932 med kommerskollegium, generaltullstyrelsen och lantbruksstyrelsen.

§ 1.

Kommerserådet Sohlman föredrog skrivelse från Kungl. Maj:t den 4 mars 1932, varigenom kommerskollegium, generaltullstyrelsen och lantbruksstyrelsen anbefallts att gemensamt avgiva och till riksdagens bevillningsutskott överlämna utlåtande i anledning av de likalydande motionerna nr 165 i första kammaren av herr Trygger m. fl., samt nr 223 i andra kammaren av herr Lindman m. fl., om höjning av tullsatserna för margarin och vegetabiliska oljor m. m., och beslöts utlåtande i ärendet av den lydelse registraturet utvisar.

Kommerserådet Matz anmälde därvid skiljaktig mening och anförde i sådant hänseende följande:

»Den föreslagna höjningen av tullen å margarin kan jag, med hänsyn till den fördyring av en för stora befolkningslager behövlig livsförnödenhet, som därav skulle vållas, ej förorda. Ej heller kan jag biträda förslaget om införande av tull å vegetabiliska oljor, enär därigenom en av de viktigaste råvarorna för margarinindustrien skulle fördyras. I varje fall synes mig, att, innan man skrider till en sådan åtgärd, en undersökning borde ske angående den internationella Unilevertrustens ställning till den svenska olje- och margarinindustrien. Uppmärksamhet torde även böra ägnas frågan i vad mån det ifrågasatta tullskyddet kan komma att medföra nackdelar för den från trusten fristående inhemska margarinindustrien i avseende å anskaffningen av de för tillverkningen erforderliga oljorna».

In fidem:

G. Holmberger.